

МЕХАНИЗАМ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И ПОЗИЦИОНИРАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ОКВИРИМА ЕВРОПСКЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

др Дејан Радиновић, шеф Одсека за европске послове*
Министарство унутрашњих послова Републике
Србије, Сектор за ванредне ситуације, Одељење
за правне послове и међународну сарадњу

---

* dejan.radinovic@mup.gov.rs

МЕХАНИЗАМ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И ПОЗИЦИОНИРАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ОКВИРИМА ЕВРОПСКЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ¹

Сажетак: Основни циљ предметног рада је приказ структуре, начина функционисања и организације деловања Механизма цивилне заштите Европске уније, уз разматрање различитих аспеката међународне сарадње у области ванредних ситуација које пружа систем европске цивилне заштите, и анализу паралелних процеса, изазова и могућих праваца развоја који произлазе из учешћа Републике Србије у овом програму Европске уније намењеном јачању сарадње у области ванредних ситуација. Полазећи од схватања да међународна сарадња представља важан сегмент система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама, који подстиче и подржава процес развоја националних техничких капацитета и истовременог јачања људских ресурса, кроз квантитативни и квалитативни приступ се разматра постојећи ниво сарадње, те хипотетички анализира колико би се већим интензитетом отворио простор максимизацији ефеката који произлазе из учешћа Републике Србије у Механизму цивилне заштите Европске уније. Очекивани резултат односи се на сумирање отворених питања, али и отворених могућности које пружа Механизам, уз увид у постојеће процесе и активности које самостално спроводи и као национална контакт тачка сходно надлежности на међуинституционалном нивоу координира Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Кључне речи: Механизам цивилне заштите ЕУ, европска цивилна заштита, међународна сарадња у ванредним ситуацијама

Увод

Механизам цивилне заштите Европске уније (*Union Civil Protection Mechanism*), као програм сарадње Европске уније у области ванредних ситуација, представља јединствени системски оквир који европску цивилну заштиту повезује у сегменту превенције, приправности и реаговања на кризне догађаје и ванредне ситуације великих размера.

¹ Поједини погледи изнети у раду одражавају лични став аутора, а не став институције.

Од оснивања 2001. године, а нарочито након велике реформе извршене 2013, Механизам цивилне заштите Европске уније се континуирано развија као динамичан програм широког захвата деловања у ванредним ситуацијама, који је, осим узајамне помоћи земаља које га чине, отворен и према другим земљама, са тенденцијом прилагодљивости глобалним променама, уз флексибилност у одговору на различите изазове и кризе.

Као посебан формат међународне сарадње усмерен на ванредне догађаје, Механизам је истовремено отворен за промене, успостављање нових структура и модалитета рада, а водећи се принципом примене научених лекција тежи превазилажењу недостатака укључујући све ефикасније вођење сложених операција и нарочито брзину одговора. Управо захваљујући таквом приступу, за две деценије постојања Механизам је досегао размере и унутрашњег развоја и спољног деловања², далеко изнад првобитне замисли повезивања надлежних националних служби ради изградње унифициране европске цивилне заштите.

Могућност заједничког одговора у случају природних и техничко-технолошких катастрофа, а посебно тренутног реаговања, у ситуацијама које неретко превазилазе државне границе и капацитете самосталног одговора, као и потенцијал за јачање сарадње и међународног повезивања, од Механизма су начинили платформу која привлачи нове партнере и којој природно гравитирају све европске земље.

Прилику да буде део Механизма Република Србија добила је 2015. године, на позив Европске комисије, а након искуства великих поплава 2014. и позитивних одјека на ефикасну координацију пријема и распоређивања спасилачких тимова и међународне хуманитарне помоћи из низа европских земаља ангажованих у до тада највећој операцији пружања међународне помоћи упућене под окриљем Механизма цивилне заштите ЕУ. Република Србија је тако постала део европског система који повезује земље чланице Европске уније, земље Европског економског простора и земље кандидате за чланство у Европској унији, начинивши значајан искорак у процесу европских интеграција.

---

2 У протеклих више од двадесет година постојања, Механизам цивилне заштите ЕУ је одговорио на преко 540 захтева за помоћ држава чланица ЕУ и других држава (*DG ECHO*, 2022a; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en, 25.1.2022).

Приступањем Механизму као 32. држава учесница³, Република Србија је стекла исти статус, у смислу права и обавеза, као и друге партиципирајуће државе и постала део система европске цивилне заштите, која је по форми и садржају знатно шира и комплекснија од појма цивилне заштите на начин перципиран на нашим просторима, обухватајући и рад на смањењу ризика од катастрофа, јачању превентивних мера и подизању нивоа спремности и капацитета одговора, као и координисано оперативно деловање у случају природних и техничко-технолошких катастрофа великих размера и реаговања на хуманитарне кризе широм света.

Истовремено, сам приступ не означава крај, већ наставак активности везаних за јачање националног система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама, у ширем опсегу и контексту деловања, са новим приликама за сарадњу и позиционирање на међународном плану, али и изазовима које носи текућа и будућа сарадња и паралелни процеси, а управо је анализа тих кретања, уз појашњење структуре, начина функционисања и организације деловања Механизма цивилне заштите Европске уније основни циљ овог рада.

Правни оквир функционисања и деловања Механизма цивилне заштите ЕУ

У погледу легислативе која уређује функционисање и оквир деловања Механизма цивилне заштите ЕУ, реч је о низу прописа који су временом настајали, али и о периодичним изменама и допунама постојећих прописа у циљу прилагођавања новим околностима и изазовима, као и структурних промена и реорганизације и ширег мандата деловања Механизма, те редефинисања односа држава које окупља и Европске комисије.

---

3 Механизам цивилне заштите ЕУ, поред држава чланица Европске уније (*UCPM Member States*), окупља и друге државе учеснице (*UCPM Participating States*) и то Исланд, Краљевину Норвешку, Републику Србију, Републику Северну Македонију, Републику Црну Гору и Републику Турску (*DG ECHO*, 2022a; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en, 25.1.2022). Такође, овом списку земаља додатно се након изласка из ЕУ и промене статуса придружује и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске, како је дефинисано Политичком декларацијом која поставља оквир за будуће односе између Европске уније и Уједињеног Краљевства (European Commission, 2019a).

На таласу убрзања низа социо-политичких и економских процеса, који ће се у различитим областима и на различитим нивоима јавити средином 1980-их година водећи свет у целини ка великим друштвеним променама и поделама, управо тих година замах ће добити и један специфичан развојни и интегративни процес у оквирима европске заједнице, у контексту глобалних превирања усмерен на јачање спремности и заједничког европског одговора на кризе и очекиване безбедносне изазове.

Реч је, дакле, о системском приступу снажнијем повезивању европске цивилне заштите, док је „на европском плану први корак ка увођењу формалне сарадње у области цивилне заштите био састанак на министарском нивоу, одржан у Риму маја 1985. године. Након тог састанка Савет и представници влада држава чланица усвојили су бројне резолуције којима су постављене почетне основе за развој сарадње Заједнице у области цивилне заштите. Спровођење ових резолуција довело је до развоја бројних механизма за олакшавање оперативне сарадње међу државама чланицама на пољу спремности и одговора на катастрофе, међутим, утицај ових аката био је ограничен због њихове необавезујуће природе” (Gestri In De Guttry, Gestri, Venturini, 2012: 106–107).

Ипак, низом резолуција донетих у периоду од 1987. до 1994. године европска сарадња у области цивилне заштите добиће снажан замах, и то најпре Резолуцијом Савета и представника влада држава чланица 87/С 176/01, од 25. јуна 1987. године, о увођењу сарадње Заједнице у области цивилне заштите (Council of the European Communities, 1987), која ће подстаћи стварање Сталне мреже националних кореспондента, односно даљу комуникацију и развој међународне сарадње путем делегираних националних контакт тачака надлежних националних служби (Hollis, 2010). Потом је уследила Резолуција Савета и представника влада држава чланица 89/С 44/03, од 13. фебруара 1989. године, о новим кретањима у оквиру сарадње Заједнице у области цивилне заштите (СЕС, 1989), Резолуција Савета и представника влада држава чланица 90/С 315/01, од 23. новембра 1990, о сарадњи Заједнице у области цивилне заштите (СЕС, 1990а) и 90/С 315/02 о унапређењу међусобне помоћи држава чланица у случају природних или катастрофа проузрокованих људским фактором (СЕС, 1990б). Резолуција Савета и представника влада држава чланица 91/С 198/01, од 8. јула 1991. године, о унапређењу узајамне помоћи у случају природне или технолошке катастрофе (СЕС, 1991), и посебно Резолуција Савета

и представника влада држава чланица 94/С 313/01, од 31. октобра 1994, о јачању сарадње Заједнице у области цивилне заштите (Council of the European Union, 1994) иницираће додатно повезивање, створивши неопходне предуслове за стварање системског оквира европске цивилне заштите.

Наредни корак, након међупериода интензивних консултација и разраде идеја будућих кретања, била је Одлука Савета 98/22/ЕС, од 19. децембра 1997. године, којом је установљен Акциони програм Заједнице у области цивилне заштите (CEU, 1998), те Одлука Савета 1999/847/ЕС, од 9. децембра 1999, којом је овај Програм додатно утврђен (CEU, 1999). Реч је о свакако „важном инструменту политике... успостављеном 1997. године одлуком Савета и обустављеном 2006. године. Овај програм пружио је финансијску подршку за главне пројекте у области цивилне заштите и активности обуке и обавештавања, од интереса за готово све државе чланице” (Gestri y de Guttry, Gestri, Venturini, eds. 2012: 107).

Свакако кључни моменат у правцу формирања Механизма цивилне заштите ЕУ биће доношење Одлуке Савета Европске уније 2001/792/ЕС, Euratom, од 23. октобра 2001. године, о успостављању механизма Заједнице којим је омогућена јача сарадња у области цивилне заштите (CEU, 2001), а потом и Одлука Комисије 2004/277/ЕС, од 29. децембра 2003, о утврђивању правила за спровођење Одлуке Савета 2001/792/ЕС, Euratom о успостављању механизма Заједнице за олакшавање појачане сарадње при ангажовању цивилне заштите и пружању помоћи (European Commission, 2004), те Одлука Савета 2005/12/ЕС, од 20. децембра 2004, о измени Одлуке 1999/847/ЕС у погледу проширења Акционог програма Заједнице у области цивилне заштите (CEU, 2005). Даљем јачању сарадње и интензивирању заједничких активности допринеће Одлука Савета 2007/162/ЕС, Euratom, од 5. марта 2007, којом је успостављен Финансијски инструмент цивилне заштите (CEU, 2007а) и Одлука Комисије 2007/606/ЕС, Euratom, од 8. августа 2007, о утврђивању правила за спровођење одредби о транспорту у Одлуци Савета 2007/162/ЕС, Euratom, о успостављању Финансијског инструмента за цивилну заштиту (ЕС, 2007) и, коначно, Одлука Савета 2007/779/ЕС, Euratom, од 8. новембра 2007, о оснивању Механизма цивилне заштите Заједнице (CEU, 2007b), која ће бити на снази до краја 2013. године.

Одлука 1313/2013/EU Европског парламента и Савета Европске уније, од 17. децембра 2013. године, о Механизму цивилне заштите

Уније (European Parliament and the Council of the European Union, 2013a), означава прекретницу којом је у потпуности редефинисан целокупан дотадашњи систем европске цивилне заштите, и основ је деловања и функционисања Механизма у садашњем облику, док ће даље уређивање уследити Спроведбеном одлуком Комисије 2014/762/EU, од 16. октобра 2014, о утврђивању правила за спровођење Одлуке 1313/2013/EU Европског парламента и Савета Европске уније о Механизму цивилне заштите Уније и стављању ван снаге Одлука Комисије 2004/277/ЕС, Euratom и 2007/606/ЕС, Euratom (ЕС, 2014), односно Спроведбеном одлуком Комисије (EU) 2018/142, од 15. јануара 2018, о измени Спроведбене одлуке Комисије 2014/762/EU о утврђивању правила за спровођење Одлуке 1313/2013/EU Европског парламента и Савета Европске уније о Механизму цивилне заштите Уније (ЕС, 2018).

Свакако значајан моменат у историји развоја овог програма представља увођење тзв. *rescEU* капацитета као средстава резерве у директној ингеренцији Европске комисије, о чијем распоређивању, односно упућивању ће по први пут директно одлучивати сама Европска комисија, док је у претходном периоду упућивање помоћи посредством Механизма цивилне заштите ЕУ зависило искључиво од спремности и расположивих капацитета сваке појединачне земље чланице и учеснице. Ово је омогућено Одлуком (EU) 2019/420 Европског парламента и Савета Европске уније, од 13. марта 2019. године, о измени Одлуке 1313/2013/EU о Механизму цивилне заштите Уније (EP, CEU, 2019), након које ће уследити низ повезаних прописа којима се додатно уређује предметна област, попут Спроведбене одлуке Комисије (EU) 2019/570, од 8. априла 2019, о утврђивању правила спровођења Одлуке 1313/2013/EU Европског парламента и Савета Европске уније у погледу *rescEU* капацитета и измени Спроведбене одлуке Комисије 2014/762/EU (ЕС, 2019b). У том смислу, треба указати и на Спроведбену одлуку Комисије (EU) 2019/1310, од 31. јула 2019. године, којом се утврђују правила о деловању удружених капацитета, односно Пула европске цивилне заштите и *rescEU* капацитета (ЕС, 2019c), и на Спроведбену одлуку Комисије (EU) 2019/1930, од 18. новембра 2019, којом се мења Спроведбена одлука (EU) 2019/570 везано за *rescEU* капацитете (ЕС, 2019d).

Додатни сет промена прописа уследиће почетком пандемије COVID-19 као највеће здравствене кризе у новијој историји, обухвативши Спроведбену одлуку Комисије (EU) 2020/414, од 19. марта

2020. године, о измени Спроведбене одлуке (ЕУ) 2014/570 у погледу *rescEU* медицинских залиха (ЕС, 2020а), Спроведбену одлуку Комисије (ЕУ) 2020/452, од 26. марта 2020, о измени Спроведбене одлуке (ЕУ) 2014/570 у погледу капацитета установљених за одговор на ризике мале вероватноће а великог утицаја (ЕС, 2020b), те такође повезану Одлуку (ЕУ) 2020/547 Европског парламента и Савета, од 17. априла 2020, о мобилизацији резерве за непредвиђене издатке за 2020. годину ради пружања помоћи државама чланицама и даљег јачања Механизма цивилне заштите Уније / *rescEU* као одговор на избијање COVID-19 (ЕР, СЕУ, 2020).

Начињене значајне системске промене условиће и доношење Уредбе (ЕУ) 2021/836 Европског парламента и Савета, од 20. маја 2021. године, о измени и допуни Одлуке 1313/2012/EU о Механизму цивилне заштите Уније (ЕР, СЕУ, 2021), стварајући отворен простор за нови талас развоја овог програма сарадње у области ванредних ситуација, који ће започети Спроведбеном одлуком Комисије (ЕУ) 2021/1956, од 10. септембра 2021, о успостављању и организацији Мреже знања цивилне заштите Уније (*Union Civil Protection Knowledge Network*) (ЕС, 2021).

У питању је, дакле, континуирани процес уређивања правног оквира деловања Механизма како према спољним чиниоцима тако и на унутрашњем плану јачања структуре и стварања услова за даљи напредак и развој. Таква активност је свакако додатно подстакнута, али и суштински утемељена Уговором о Европској унији, а посебно чланом 196. којим се „подстиче сарадња међу државама чланицама ради побољшања ефикасности система превенције и заштите од природних катастрофа или катастрофа проузрокованих људским фактором” (ЕУ, 2016), и чланом 222. Уговора о функционирању Европске уније, на основу кога, у вези са клаузулом солидарности, „Унија и њене државе чланице заједнички делују у духу солидарности ако је нека држава чланица погођена терористичким нападом, односно природном катастрофом или катастрофом проузрокованом људским фактором” (ЕУ, 2016).

Такође, имајући у виду дати контекст, треба указати и да је Одлуком Савета 2014/415/EU, од 24. јуна 2014. године, о аранжманима за имплементацију клаузуле солидарности од стране Уније, дефинисано да би „имплементација клаузуле солидарности од стране Уније требало да се ослања на постојеће инструменте у мери у којој је то могуће, да повећа ефикасност јачањем координације и избегавањем дупли-

рања, да функционише без додатних ресурса и да обезбеди једноставне и јасне додирне тачке за државе чланице на нивоу Уније поштујући надлежности додељене свакој институцији и служби Уније” (CEU, 2014). У том смислу јасно је препозната важност Механизма јер се у истој Одлуци напомиње да „клаузула солидарности позива Унију да покрене све инструменте којима располаже. Релевантни инструменти укључују Стратегију унутрашње безбедности Европске уније, Механизам цивилне заштите Европске уније успостављен Одлуком 1313/2013/EU Европског парламента и Савета („Механизам Уније”), Одлуку 1082/2013/EU Европског парламента и Савета (EP, CEU, 2013b) и структуре развијене у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике” (CEU, 2014).

У случају Републике Србије, основ сарадње и учешћа у Механизму цивилне заштите Европске уније је Споразум између Републике Србије и Европске уније о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите Уније, потписан 16. априла 2015. године, који је ступио на снагу 26. маја исте године, након ратификације у Народној скупштини Републике Србије („Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 11/2015-5 од 22. маја 2015. године).

Потписивањем Споразума са Европском унијом о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите ЕУ, Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, као надлежна служба Републике Србије за област ванредних ситуација, одређена је за националну фокалну тачку у оквиру овог програма, преко које ће се обављати сва непосредна, редовна и ванредна комуникација, размена информација и координација оперативног деловања са Генералним директором Европске комисије за европску цивилну заштиту и операције хуманитарне помоћи (*Directorate General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations – DG ECHO*), у чијој надлежности је Механизам цивилне заштите ЕУ.

Модалитети стратешког управљања и развојне политике

Стратешко планирање, дефинисање праваца кретања и усмеравање развојних политика Механизма цивилне заштите ЕУ, као процеси највишег нивоа управљања, оквирно посматрано, одвијају се у паралелној комуникацији и консултацијама на више равни, између

различитих управа и одељења DG ЕЧНО, као и других генералних директората, служби и секретаријата Европске комисије у случају интерсекторских питања. Истовремено постоји двосмеран однос сарадње између надлежног директората Европске комисије и земаља које партиципирају у Механизму, који је суштински отворен за сваку иницијативу, од иницирања до прихватања промена законодавства, нових форми организације рада и политика, а сама интеракција се неретко ставља у шири контекст процеса европеизације (Morsut, С., Kruke, В. I., 2020).

Битна ставка овог односа је неопходно усаглашавање ставова по различитим питањима, примарно са државама чланицама Европске уније, али и другим државама учесницама Механизма, укључујући Републику Србију, које, иако немају право учешћа у процедури гласања, што је право држава чланица ЕУ, ипак, везано за давање мишљења на предлоге текста нових аката, или предлоге измена и допуна постојећих прописа, препорука и других званичних докумената Комисије, као и државе чланице имају право учешћа на затвореним седницама комитолошких одбора на којима се анализирају остварени резултати и увођење нових мера, и састанцима радних група са конкретним задатком и тематским оквиром, на којима је могуће интервенисати током припреме текста различитих докумената, како јављањем за реч током расправе тако и давањем примедби и коментара на садржај, у писаној форми.

Истовремено, интензивне активности везане за захтеве Европске комисије у погледу припреме извештаја, препорука, дефинисања гледишта, смерница, израде предлога измена и допуна одлука, мишљења и других прописа, одвијају се и на нивоу држава чланица и учесника Механизма. Поступање по предметним захтевима се врши унутар националних служби и, шире, министарстава чији су део, ако је потребно одобрење више инстанце, а у зависности од конкретних тема везаних за област превенције, спремности и дефинисања мера и задатака везаних за организацију одговора у случају ванредних ситуација великих размера, и у сарадњи са другим органима државне управе, односно релевантним министарствима, различитим институцијама, агенцијама и организацијама које су, сходно надлежности, део одговарајућих националних система, тела и платформи.

Узајамне консултације и договори две стране, односно DG ЕЧНО испред Комисије и држава чланица и учесника Механизма о свим битним питањима одвијају се преко оперативних контаката из мреже

националних кореспондената или других делегираних представника. Ове активности се реализују на званичним састанцима, уз физичко присуство, или путем видео и телеконференцијске везе, као и директном телефонском комуникацијом и кореспонденцијом путем имејл адреса овлашћених службених лица или употребом функционалних, званичних институционалних имејл адреса на обе стране, ради размене информација и мишљења по различитим питањима, те разраде радних или дефинисања коначних верзија докумената у циљу припреме за реализацију поменутих активности, односно доношења одлука о извршавању конкретних задатака.

Простор за дискусију и размену гледишта на највишем нивоу представника DG ЕЧНО и националних делегата, уједно и места за давање мишљења и сагласности на поједине предлоге одлука и разматрање модалитета стратешког развоја Механизма и повезаних политика, као и анализу рада и праћење реализованих активности, представљају састанци стратешког нивоа управљања. У питању су састанци представника Европске комисије, примарно Генералног директората за европску цивилну заштиту и операције хуманитарне помоћи, али и других директората и служби у зависности од теме, и генералних директора и руководиоца националних служби за цивилну заштиту и ванредне ситуације, који се одржавају два пута годишње у земљама чланицама ЕУ које у датом моменту председавају Саветом Европске уније, или по потреби у онлајн формату, као пракси установљеној за време пандемије COVID-19 и ограничених могућности и рестриктивних услова путовања.

Преткорак у одлучивању Комисије, представљају тзв. комитолошки одбори који, на основу Уредбе Европског парламента и Савета Европске уније (ЕУ) 182/2011, од 16. фебруара 2011. године, о утврђивању правила и општих начела у вези са механизмима надзора држава чланица над извршавањем спроведбених овлашћења Комисије (ЕР, СЕУ, 2011), функционишу према стандардизованом пословнику о раду комитологије. У случају Механизма то су састанци Комитета за цивилну заштиту као координациони састанци представника Европске комисије и делегираних националних представника који се одржавају три до четири пута годишње у седишту Европске комисије у Бриселу, док, по потреби, Комитет такође заседа у онлајн формату. „Његова институционална улога је да помаже Комисији у имплементацији прописа о цивилној заштити. Његове две главне процедуралне улоге односе се на а) усвајање нових или промену постојећих Правила имплемен-

тације (о којима Комитет за цивилну заштиту треба да расправи и о њима да позитивно мишљење) и б) Годишњи програм рада за активности превенције и спремности (за које Комитет за цивилну заштиту такође треба да пружи позитивно мишљење пре него што га усвоји Комисија) (*DG ECHO*, 2022b; <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/>, 15.1.2022).

Посебно место заузимају и *PROCIV* састанци независне Радне групе за цивилну заштиту, који се фокусирају на политичке приоритете држава које председавају Саветом Европске уније и представљају „кључни форум за развој законодавства и политике цивилне заштите” (*DG ECHO*, 2022b; <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/>, 15.1.2022), а организују се искључиво на нивоу представника држава чланица Европске уније, до пет пута током шестомесечног председавања. Додатно се по потреби одржавају и ванредни састанци у ужем саставу представника појединих држава, када се расправља о посебним питањима и припреми текста резолуција и других докумената, као и координациони састанци усмерени на посебне активности попут састанака националних тренинг координатора или тематских састанака представника земаља подложних шумским пожарима, годишњег састанка о шумским пожарима и састанка о подацима о штети на нивоу ЕУ.

У погледу организације рада на експертском нивоу, осим радионица које се организују током ротирајућег председавања Саветом Европске уније у некој од држава чланица, комуникација и заједнички рад номинованих националних представника и представника Европске комисије, односно надлежних одељења *DG ECHO* врши се на нивоу радних група, што је дефинисано Одлуком Комисије С(2016)3301, од 30. маја 2016. године, о успостављању хоризонталних правила о стварању и раду експертских група Комисије (ЕС, 2016).

Постоје два типа експертских радних група које се најчешће састају у Бриселу, а последњих година и у онлајн формату, и то „формалних, установљених одлуком Комисије, и неформалних, установљених од стране појединих одељења Комисије која су добила сагласност надлежног комесара и потпредседника и Генералног секретаријата” (*DG ECHO*, 2021; <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups-explained?lang=en>, 25.1.2022), при чему свака експертска група Комисије мора бити уписана у Регистар експертских група (RegExp), уз обавезу да се за сваки састанак због транспарентности приложе дневни ред, записник и радна документа.

По концепту рада, „експертске групе се не формирају ради учешћа у општој дебати са заинтересованим странама или јавношћу; него представљају форум за дискусију на задату тему, а на основу посебног мандата који укључује допринос високог нивоа из широког спектра извора и заинтересованих страна у облику мишљења, препорука и извештаја. Овај допринос није обавезујући за Комисију, која остаје потпуно независна у погледу начина на који узима у обзир прибављену експертизу и гледишта” (DG ECHO, 2021; <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups-explained?lang=en>, 25.1.2022).

У оквиру Механизма цивилне заштите Европске уније тренутно постоје четири активне неформалне експертске групе и један субјект слично формата, и то: Експертска група Комисије за капацитете, Експертска група за научене лекције у управљању у ванредним ситуацијама, Експертска група за рану најаву и алате за узбуњивање, Експертска група за превенцију катастрофа и управљање ризиком и Управни одбор Мреже знања, са чланством⁴ типа Д и Е, односно представницима надлежних органа држава чланица и држава учесница Механизма.

На пример, Експертска група Комисије за капацитете, „између осталог, подржава развој Пула европске цивилне заштите. Састоји се од представника држава чланица и држава учесница у Механизму цивилне заштите Уније који имају специфичну експертизу у погледу различитих капацитета за реаговање у ванредним ситуацијама. Комисија разматра релевантна оперативна или техничка питања у оквиру ове групе пре него што закључке унесе у политичке расправе у Комитету за цивилну заштиту” (DG ECHO, 2022b; <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/>, 15.1.2022).

4 Везано за чланство у експертским групама Комисије, постоји одговарајућа типологија у виду начина именовања и мандата, и то: „Тип А – појединци именовани у личној својству делују независно и изражавају своје личне ставове. Тип Б – појединци именовани да представљају заједнички интерес који деле организације заинтересованих страна у одређеној области политике. Они не представљају појединачне заинтересоване стране, већ посебну оријентацију политике која је заједничка различитим организацијама заинтересованих страна. Могу их предложити организације заинтересованих страна. Тип В – организације у ширем смислу које обухватају компаније, удружења, невладине организације, синдикате, универзитете, истраживачке институте, адвокатске фирме и консултантске куће. Тип Г – органи држава чланица – национални, регионални или локални. Тип Д – други јавни субјекти, као што су органи из земаља које нису чланице ЕУ (укључујући земље кандидате), тела, службе или агенције ЕУ и међународне организације. Чланови типа Б и В могу бити именовани само ако су уписани у Регистар транспарентности. Чланови типа В, Г и Д именују своје сталне представнике или именују представнике на *ad hoc* основи, у зависности од дневног реда састанка групе” (DG ECHO, 2021; <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups-explained?lang=en>, 25.1.2022).

Такође, постоје и две радне групе у оквиру Комитета за цивилну заштиту, и то: Група за политику обуке, која ће ускоро бити преименована у експертску групу у оквиру Мреже знања цивилне заштите ЕУ, и Радна група за СЕСИС, док Комитет у сваком моменту, сходно Пословнику и потреби, може да формира радну групу за преиспитивање одређених питања.

Додатно, постоје и *rescEU* радни тимови повезани са развојем *rescEU* капацитета и то: Радни тим за мобилне лабораторије, Радни тим за ХБРН деконтаминацију, Радни тим за прикупљање залиха заштитне медицинске и ХБРН опреме, Радни тим за збрињавање и Радни тим за транспорт и логистику, а рад ових тимова окончава се испуњавањем задатих циљева.

Како је транспарентност битна ставка деловања Механизма цивилне заштите ЕУ, на сваке две године се у Бриселу организује Форум европске цивилне заштите, и том приликом Комисија и земље чланице и учеснице стручној, али и широј јавности представљају остварене резултате и планове за будућност, примере добрих пракси и научених лекција из спроведених операција пружања хуманитарне помоћи и кроз панел дискусије јавност упознају са наредним корацима и плановима даљег развоја.

Док се на стратешком нивоу постављају смернице развојне политике, а на оперативном плану исте разрађују и концептуализују постајући оперативне, и планирање и реализација активности везани су за Годишњи програм рада Механизма цивилне заштите ЕУ као финални резултат изузетно комплексног процеса планирања и усаглашавања око финансијских издвајања за њихово спровођење. Основни елементи Годишњег плана су област превенције и спремности на катастрофе, јачање капацитета и програм обуке, односно финансирање релевантних пројеката у наведеним областима. У складу са праксом, Европска комисија сваке године у периоду март/април расписује позив за финансирање ових пројеката, док је рок за достављање пријава предлога пројеката најчешће у периоду мај/јун. Примарна циљна група и носиоци конзорцијума за спровођење ових пројеката су националне службе надлежне за област цивилне заштите и реаговање у ванредним ситуацијама, а остале заинтересоване стране које испуњавају критеријуме тендерског позива могу аплицирати искључиво уз писмо подршке надлежне националне службе која је контакт тачка Механизма цивилне заштите ЕУ.

Конкретно, постоје неповратна средства која се додељују у две линије, првој намењеној искључиво државним органима за јачање

сопствених капацитета у погледу институционалних и техничких способности спремности и одговора на катастрофе, изузимајући набавку опреме, и другу, вишекорисничку линију, намењену финансирању пројеката који потпадају под шири оквир подизања капацитета превенције и спремности на прекограничне ризике и ризике загађења на отвореном мору и морским обалама.

Додатни извор финансирања односи се на средства опредељена за спровођење програма обуке и вежби, тј. Програм обуке Механизма цивилне заштите Европске уније за експерте за упућивање у међународне мисије, модуле цивилне заштите, капацитете одговора, актере цивилне заштите и управљања у случају катастрофа, док је у циљу јачања сарадње научне заједнице и држвних органа надлежних за ванредне ситуације предвиђено да се финансирање целокупног едукационог сегмента Механизма веже за Мрежу знања цивилне заштите ЕУ.

Такође, у делу развоја оперативних снага и њиховог ангажовања под окриљем Механизма, постоји могућност пријаве за тзв. адаптационе грантове за побољшање деловања и проширење капацитета регистрованих модула, односно спасилачких тимова као удружених капацитета у оквиру Пула европске цивилне заштите, као и за трошкове стационирања и управљања тзв. *rescEU* капацитетима на сопственој територији. У свим случајевима равноправни апликанти су и земље чланице ЕУ и остале земље које учествују у Механизму цивилне заштите ЕУ (*DG ECHO*, 2022f; https://ec.europa.eu/echo/funding-evaluations/financing-civil-protection/prevention-and-preparedness-projects-civil-protection_en, 5.2.2022).

Организација оперативног деловања и процеси умрежавања

Оперативно деловање и организовано пружање хуманитарне помоћи у случају природних и техничко-технолошких катастрофа је највидљивија и уједно најзахтевнија компонента Механизма цивилне заштите Европске уније, док је Координациони центар за реаговање у ванредним ситуацијама (*Emergency Response Coordination Centre – ERCC*), као саставни део Генералног директората за европску цивилну заштиту и операције хуманитарне помоћи, централно информационо и комуникационо чвориште Европске комисије задужено за пријем и обраду захтева за међународну помоћ, те организацију

упућивања и распоређивања одговарајућих капацитета европске цивилне заштите и пошиљки хуманитарне помоћи приликом активација Механизма цивилне заштите ЕУ.

Координациони центар за реаговање у ванредним ситуацијама делује као спона између земаља чланица и учесница Механизма и Европске комисије у погледу ангажовања расположивих капацитета, било да је реч о делегираним капацитетима у оквиру удружених средстава европске цивилне заштите, *rescEU* капацитетима којима директно располаже Европска комисија, или појединачном ангажовању националних експерата.

Уз званичну комуникацију и размену информација са националним контакт тачкама Механизма, двадесетчетворочасовно праћење кризних догађаја, ERCC подразумева и непосредну размену информација са погођеним државама широм света, мрежом делегација и канцеларија Европске уније, агенцијама Уједињених нација, међународним владиним и невладиним организацијама и посредно прикупљање и обраду информација путем медија и друштвених мрежа. Значајну подршку раду ERCC пружа и низ партнерских научно-истраживачких центара, попут Заједничког истраживачког центра Европске комисије (*Joint Research Centre*), Службе за ванредне ситуације у оквиру сателитског система Коперникус (*Copernicus Emergency Management Service*), која врши геопросторно осматрање и мапирање подручја погођених катастрофама, укључујући и податке Европског информационог система о шумским пожарима (*European Forest Fire Information System – EFFIS*), Европског система за најаву поплава (*European Flood Awareness System – EFAS*) или Европске агенција за поморску безбедност (*European Maritime Safety Agency – EMSA*) у случају загађења мора и др. Такође, током кризе COVID-19, када је обустављен путнички авиосообраћај, а велики број држављана земаља чланица ЕУ и других земаља остао на далеким дестинацијама без могућности повратка у места пребивалишта, ERCC је блиско сарађивао са Европском службом за спољне послове (*European External Action Service – EEAS*) и амбасадама и конзулатима држава чланица ЕУ у циљу организације ванредних репатриационих летова.

У погледу оперативних снага које чине окосницу Механизма, у питању су удружени национални капацитети стављени на располагање у Пул европске цивилне заштите (*European Civil Protection Pool – ECPP*), који не подразумева средства груписана на једном месту већ „функционише као виртуелна збирка ресурса, који остају под командом

и контролом држава учесница у Механизму цивилне заштите Европске уније” (*DG ECHO*, 2022b; <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/>, 15.1.2022).

У процедуралном смислу јасно су дефинисани кораци од исказане намере до уврштавања националних ресурса, односно специјалистичког тима за спасавање и техничких капацитета у заједничка средства европске цивилне заштите. „Државни орган може поднети захтев за регистрацију тима за хитне случајеве или средства у Пул тако што ће Комисији послати захтев и потребну документацију. Ако апликација буде успешна и прихваћена ресурс тада пролази кроз процес сертификације. Овај процес се може разликовати у зависности од врсте ресурса који треба да буде укључен у Пул, али се генерално састоји од консултативне посете, командно-симулационе вежбе и теренске вежбе. Путем грантова за 'прилагођавање', Комисија пружа финансијску подршку како би се осигурало да ресурси који су у прошлости дејствовали само на националним нивоима постану мобилни у међународном контексту као део Пула” (*DG ECHO*, 2022b; <https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/>, 15.1.2022).

Везано за састав, „Пул европске цивилне заштите је скуп тимова и средстава за одговор на ванредне ситуације. Земље које учествују у Механизму цивилне заштите Уније стављају ове ресурсе на располагање за колективне европске операције реаговања у ванредним ситуацијама. Заузврат, они могу имати користи од финансијске подршке ЕУ. Пул укључује ресурсе као што су тимови за претрагу и спасавање из рушевина, капацитети за гашење шумских пожара, тимови хитне медицинске помоћи, опрема за пречишћавање воде, пумпе великог капацитета, итд. Ресурси у Пулу су доступни за тренутно распоређивање широм света, након захтева за помоћ преко Координационог центра Европске комисије за реаговање у ванредним ситуацијама. Ресурси су сертификованог квалитета, што је проверено на вежбама које финансира ЕУ. Они су углавном самодовољни неколико дана и интероперабилни у смислу процедура и техничке инфраструктуре. Поред тога, кључно особље се обучава кроз програм обуке Механизма цивилне заштите Уније. Медицински тимови и опрема у оквиру Пула чине Европске медицинске снаге. Европске медицинске снаге обухватају експерте, мобилне лабораторије за биолошку безбедност, капацитете за медицинску евакуацију, итд. Свеукупно, државе чланице и државе учеснице у Механизму цивилне заштите Уније тренутно су у Пулу понудиле 110 капацитета (јануар 2022)” (*DG*

ECHO, 2022b; [https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/, 15.1.2022](https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#/15.1.2022)).

Упућивање хуманитарне помоћи посредством Механизма у великој мери се односи и на различита средства и опрему намењену операцијама заштите и спасавања, као и артикле потребне за збрињавање и привремени смештај угроженог становништва, и овакве испоруке се у великој мери везују за државну помоћ у ширем контексту деловања Механизма, односно Европске уније. Европска комисија пружа и значајну финансијску подршку како за упућивање модула цивилне заштите из заједничког Пула тако и пошилики хуманитарне помоћи, односно „покрива 75% трошкова, укључујући транспорт, за расподељивање унутар или ван Европе. Поред тога, доступна је и финансијска подршка за надоградњу или ремонт капацитета за реаговање делегираних у Пулу у циљу јачања приправности на катастрофе. Суфинансирање ЕУ у облику 'адаптационих грантова' може се одобрити за већ постојеће капацитете неке државе чланице или државе учеснице како би се осигурала спремност за њихово међународно расподељивање” (*DG ECHO*, 2022d; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/european-civil-protection-pool_en, 16.1.2022).

Посебно место у виду средстава резерве која се користе под стриктним условима изостанка могућности ангажовања других извора су тзв. *rescEU* капацитети. „Као додатно средство Механизма, ЕУ је формирала европску резерву додатних капацитета (*'rescEU* резерву'). Резерва обухвата флоту противпожарних авиона и хеликоптера, и авион за медицинску евакуацију, као и залихе медицинске опреме и теренске болнице којима се може одговорити на хитне здравствене ситуације. ЕУ тренутно развија способности да одговори на хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне инциденте” (*DG ECHO*, 2022a; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en, 25.1.2022).

Одговарајући на кризу изазвану пандемијом COVID-19 „као додатну сигурносну мрежу, Европска комисија је креирала стратешку *rescEU* медицинску резерву и механизам дистрибуције под окриљем Механизма цивилне заштите ЕУ. Резерва омогућава брзу испоруку медицинске опреме, као што су респиратори и лична заштитна опрема. Залихе, које тренутно има 9 земаља ЕУ (Белгија, Данска, Немачка, Грчка, Мађарска, Румунија, Словенија, Шведска и Холандија), омогућавају ЕУ да брже реагује на здравствене кризе” (*DG ECHO*, 2022e; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/resceu_bg, 1.2.2022). Ове

медицинске залихе су установљене „као крајња мера, када су национални капацитети преоптерећени. Исто тако је предвиђено да се обезбеде трајни капацитети изван оквира непосредних потреба тренутне пандемије. На пример, за *rescEU* залихе личне заштитне опреме базе ране у Немачкој уговорено је да буду оперативне до краја 2027. године, уз обавезу да залихе буду доступне за транспорт у року од 12 сати од пријема обавештења” (Glencross, 2022: 52).

Додатно, већ у склопу припрема за сезону шумских пожара 2021. године, дошло је до знатног повећања броја авиона и хеликоптера и ангажованих посада у оквиру *rescEU* капацитета, уз њихово стационарање у најугроженијим европским подручјима, са тенденцијом да се флота ваздухоплова наредних година повећава и даље распоређује у подручјима са највећим ризиком од избијања и неконтролисаног ширења шумских пожара. „За сезону шумских пожара 2021. године, Европска комисија је суфинансирала расположивост *rescEU* ватрогасне флоте у стању приправности како би се отклонили потенцијални недостаци у реаговању на шумске пожаре. Хрватска, Француска, Грчка, Италија, Шпанија и Шведска ставиле су 11 противпожарних авиона и 6 хеликоптера на располагање другим државама чланицама ЕУ у случају ванредне ситуације у замену за финансијски допринос покривању трошкова приправности ових капацитета” (DG ECHO, 2022e; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/resceu_bg, 1.2.2022).

Јединствен капацитет Механизма цивилне заштите ЕУ представља и расположивост експерата из националних служби за ванредне ситуације и цивилну заштиту за упућивање у мисије процене ситуације у катастрофама погођеним земљама у оквиру Тима европске цивилне заштите за координацију и процену (*European Union Civil Protection Team – EUCPT*) ради боље теренске координације са надлежним органима земље која је затражила помоћ преко Механизма, посебно у вези распоређивања спасилачких тимова и пријема и дистрибуције хуманитарне помоћи.

Истовремено, у вези са индивидуалним ангажовањем експерата, као одговор на захтеве за међународну техничку помоћ упућене посредством Механизма, постоје и мисије пружања саветодавне подршке за које земље чланице и учеснице Механизма, на упит ЕРСС, номинују лица са траженом експертизом из тзв. ростера техничких експерата према листи која се континуирано обнавља, имајући у виду флукуацију кадрова и промену статуса њихове расположивости.

Како је један од основних принципа Механизма процес умрежавања, са овом идејом директно је повезана новоформирана Мрежа

знања цивилне заштите ЕУ усмерена на јачање превенције и спремности кроз одговарајуће пројекте, програм техничко-стручне процене, програм размене експерата и програм обуке. „Програм обуке за експерте цивилне заштите из држава чланица ЕУ и држава учесница обезбеђује компатибилност и комплементарност интервентних тимова, док се на вежбама великих размера сваке године спроводи обука везана за распоређивање капацитета одговора на катастрофе. ЕУ подржава и допуњује напоре држава чланица и држава учесница у јачању превенције и спремности, фокусирањем на подручја у којима је заједнички европски приступ ефикаснији од засебних националних поступања. Ово обухвата процене ризика ради препознавања ризика од катастрофа широм Европске уније, подстицање истраживања ради промовисања отпорности на катастрофе и јачање алата ране најаве” (DG ECHO, 2022a; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en, 25.1.2022).

У односу на употребу капацитета Механизма и ширу међудржавну сарадњу, обавеза свих земаља чланица и учесница Механизма цивилне заштите ЕУ је поступање по Смерницама Европске уније за подршку земље домаћина (*EU Host Nation Support Guidelines – HNS*), односно омогућавање неометаног и брзог преласка границе спасилачких тимова или помоћи у спасилачкој опреми и средствима за збрињавање из других држава, при њиховом упућивању, пријему или транзиту, односно асистенција при распоређивању и оперативном деловању или дистрибуцији помоћи у земљи која је упутила захтев за међународну хуманитарну помоћ. Овај тип активности захтева додатну координацију националних служби за ванредне ситуације на националном нивоу, посебно са царинским органима, граничном и саобраћајном полицијом, али и решавање потенцијалних логистичких проблема који прате ослобађање царинских дажбина робе која је класификована као хуманитарна помоћ, ослобађање трошкова путарине, организацију смештаја припадника спасилачких тимова, возила и пратеће опреме, складиштење донираних артикала и низ других поступака већег или нижег степена ангажовања у зависности од тога да ли је асистенција затражена због провежбавања процедура преласка границе и распоређивања услед учешћа на теренској вежби или се ради о реалној ситуацији (ЕС, 2012).

У погледу модалитета активације Механизма, осим директног упућивања захтева за помоћ ка ERCC преко делегираних националних кореспондената или преко Заједничког комуникационог и

информационог система за ванредне ситуације (*Common Emergency Communication and Information System – CECIS*), додатно је могуће да се Механизам цивилне заштите ЕУ активира и од стране тзв. трећих земаља које се посредством сталних мисија при Европској унији у Бриселу обраћају за помоћ Европској комисији, или као посредник делује Делегација Европске уније у тој земљи, односно нека међународна организација, најчешће оне под окриљем Уједињених нација.

Након пријема захтева за међународну хуманитарну помоћ ERCC најчешће обавља додатне консултације на нивоу надлежног директора Европске комисије, али и са контакт тачкама државе која је упутила захтев у случају неопходних додатних појашњења, најчешће везано за прецизирање појединих ставки и количина наведених у листи потреба, након чега следи уношење листе потреба са пратећим образложењем захтева у платформу CECIS како би се са текстом захтева и исказаним потребама истовремено упознале све земље чланице и учеснице Механизма кориснице ове платформе. Активности које прате сваку активацију су и организација онлајн координационих састанака са националним контакт тачкама и интензивна имејл кореспонденција и телефонска комуникација ERCC и опредељених контаката државе која је тражила помоћ, али и државе која је понудила помоћ, укључујући и оперативну комуникацију надлежних органа државне управе и Делегације ЕУ у земљи која је прималац помоћи и дипломатско-конзуларним представништвима земаља донатора, посебно у погледу организације примопредаје хуманитарне помоћи. У случају да је захтев поднет од стране која није део Механизма, консултације се обављају дипломатским линијама комуникације са владама тих земаља или преко других актера, најчешће локално присутних агенција УН, односно међународних хуманитарних организација као посредника у активацији Механизма.

По уношењу листе потреба у CECIS, на земљама чланицама и учесницама Механизма је избор да ли ће и у којој мери одговорити на захтев у складу са могућностима и пратећим одлукама на политичком нивоу. Последња криза изазвана пандемијом COVID-19, нарочито први месеци ове глобалне кризе, указали су на изостанак одговора на низ захтева за помоћ упућених посредством Механизма, будући да су се све земље у подједнакој мери нашле у проблему недостатка потребних количина медицинских средстава и личне заштитне опреме. Након што је најпре уведен међукорак информативног упита свих чланица и учесница о могућностима да се одговори на неки од десетина

захтева за помоћ, пре званичне активације Механизма, решење настале ситуације и свих будућих сличних криза пронађено је у даљем развоју *rescEU* капацитета, о чијем распоређивању и упућивању је законским изменама омогућено директно одлучивање Европске комисије на препоруку ERCC, а по извршеним анализама недостатака и пројекцијама потреба за сваку засебну активацију Механизма.

Државе које још увек немају инсталиран систем SECIS, а део су Механизма, попут Републике Србије, обавештења о активацији Механизма и појединостима захтева за помоћ добијају на регистроване имејл адресе националних контаката, најчешће службеника ангажованих на пословима међународне сарадње надлежне службе. Сходно установљеној пракси, подаци о свакој понуди помоћи достављеној кроз платформу SECIS се Републици Србији у интегралној верзији прослеђују на имејл адресу Националног центра 112, док се скраћене верзије и збирни прикази понуђене и прихваћене помоћи у форми обрађених информација и извештаја достављају на службене имејл адресе националних оперативних контакт тачака. Иако овакав начин комуникације у потпуности испуњава тренутне потребе без препрека за извршавање постављених задатака, обезбеђивање приступа платформи SECIS као основном каналу комуникације Механизма цивилне заштите Европске уније представљаће изазов и у наредном периоду, јер инсталација додатно зависи од увођења одговарајуће заштићене вишекорисничке комуникационе инфраструктуре, односно успостављања сигурне трансевропске структуре за телематику међу државним органима (Trans European Services for Telematics between Administrations – TESTA) на националном нивоу.

Потребно је указати и да ERCC, као чвориште кризне комуникације, додатно кроз форму извештаја, билтена, дневних прегледа и графичких приказа, националним контакт тачкама редовно доставља информације о кризним догађајима у свету, на тај начин представљајући важан извор званичних информација за државне органе земаља чланица и учесница Механизма цивилне заштите ЕУ, истовремено отварајући простор за информисање шире јавности преко ERCC портала (<https://ercportal.jrc.ec.europa.eu/>).

О средишњем месту у функционисању Механизма говори и податак о неколико стотина координисаних операција пружања помоћи у више од две деценије постојања, док је посебно снажан притисак на ERCC уследио током пандемије COVID-19, јер се 2021. године, од укупно 114 активација Механизма, „више од 60% примљених захтева

за помоћ односило на пандемију COVID-19” (DG ECHO, 2022c; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en, 17.1.2022), али такође је „ЕУ 2021. године ојачала центар са побољшаним оперативним, аналитичким, надзорним, информационим и комуникацијским способностима” (DG ECHO, 2022c; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en, 17.1.2022) у склопу иницијативе ERCC 2.0, којом Европска комисија настоји да „оперативно срце Механизма” унапреди у свим сегментима рада кроз развој глобалног ситуационог система, успостављање научне и техничке базе и других потребних додатних капацитета у самом ERCC, укључујући и идентификацију стратешких трендова до 2050. године.

Када је реч о редовној комуникацији са ERCC и DG ECHO, националне контакт тачке, обично до пет дефинисаних имејл адреса по земљи чланице и учесници Механизма, уз службену кореспонденцију везану за конкретне теме, уједно су и примаоци различитих извештаја, анализа, упитника, записника, те позива на састанке оперативног и стратешког нивоа и активности у оквиру програма обуке Механизма и сл. Поред тога, посебно када се прослеђују информације битне за функционисање Механизма у смислу промене легислативе или организацију догађаја највишег ранга, Европска комисије у преписку укључује и Министарство спољних послова, најчешће имејл адресу сталне мисије при Европској унији.

Република Србија и Механизам цивилне заштите ЕУ

Од приступања Механизму цивилне заштите Европске уније 2015. године, уз континуирано јачање сарадње са другим земљама партнерима, Република Србија истовремено тежи да максимално искористи све расположиве могућности овог програма, који покрива област превенције, спремности и одговора на природне и техничко-технолошке катастрофе, како у циљу развоја људских ресурса и техничких капацитета националне службе тако и система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у целини.

Учешћем у експертским радним групама, састанцима оперативног и стратешког нивоа, пројектним активностима, програму обуке и теренским и командно-симулационим вежбама од оперативног састава

до руководећег нивоа, Република Србија, односно Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова, као надлежна служба, активно доприноси раду различитих сегмената Механизма цивилне заштите ЕУ истовремено исказујући професионални приступ и градећи углед поузданог партнера.

Посебан бенефит учешћа у Механизму огледа се у тренутној доступности информација о ванредним догађајима и хуманитарним кризама широм света, које се прате и због упућивања помоћи, али и због великог броја држављана чланица ЕУ који се налазе ван европског континента и евентуалне потребе њихове заштите и евакуације, па се истим путем могу добити и подаци о угрожености држављана Републике Србије. На овај начин за време вишемесечне обуставе летова 2020. године током пандемије COVID-19 међу више од 100.000 евакуисаних лица било је и 54 држављана Републике Србије који су ванредним летовима, реализованим под окриљем Механизма, враћени у земљу са удаљених дестинација (DG ECHO, 2020; https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20201207_coronavirusoutbreak_euresponse_repatiation.pdf, 19.1.2022).

Како је већ наведено, Механизам пружа различите могућности подршке у случају ванредних ситуација великих размера, било да је реч о ангажовању капацитета из Пула европске цивилне заштите или *rescEU* капацитета, али, исто тако, у перспективи треба размотрити учешће одређених националних капацитета у удруженим средствима европске цивилне заштите. У том смислу треба одредити који би тип специјалистичког тима био одговарајући и радити на његовом опремању и припреми за сертификацију која претходи регистрацији и укључивању у Пул европске цивилне заштите, а могућност размене експерата и упућивања у међународне мисије националних експерата који би били ангажовани као чланови Тима за координацију и процену европске цивилне заштите, или као национални представници упућени у индивидуалне саветодавне мисије, свакако је још једна од могућности.

Учешће у Механизму отвара и могућност за секундирање националног експерта у Генерални директорат Европске комисије за европску цивилну заштиту и операције хуманитарне помоћи који ту прилику, осим за земље чланице Европске уније, периодично отвара и за експерте осталих земаља учесница Механизма, па би се иста требало искористити ради додатног умрежавања и упознавања са унутрашњом структуром и процесима управљања DG ECHO и шире Механизма.

Додатно, ради јасније слике о постојећим националним капацитетима у односу на европску легислативу, системски приступ и праксу интегрисаног одговора на катастрофе на нивоу земаља чланица ЕУ, у оквиру Програма Европске уније за стручно техничку анализу управљања ризиком од катастрофа (*EU Peer review disaster risk management programme 2018–2019*), маја 2019. године у Републици Србији реализована је експертска мисија процене укупних способности Републике Србије у погледу управљања ризиком од катастрофа и анализа фокусирана на правни оквир и међуинституционалну сарадњу, приправност, систем ране најаве и међународну сарадњу, ради препознавања недостатака и дефинисања препорука даљег развоја.

Такође, програмским буџетом Механизма се финансира и реализација регионалних програма у оквиру Инструмента претприступне помоћи (*Instrument for Pre-Accession Assistance – IPA*) за земље Западног Балкана и Турску, чији је Република Србија такође вишегодишњи корисник почевши од IPA програма „Сарадња у области цивилне заштите са земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима” (IPA CP фаза I и II), а затим програма „Превенција, спремност и одговор на поплаве у региону Западног Балкана и Турске” (IPA FLOODS) и „Процена ризика од катастрофа и мапирање” (IPA DRAM), и актуелног регионалног IPA II програма „Подршка Европске уније у превенцији поплава и управљању ризицима од шумских пожара на Западном Балкану и Турској” (IPA FF).

Чланством у Механизму отворена је и могућност аплицирања за пројекте у области превенције и спремности, под истим условима који важе за заинтересоване стране из земаља чланица ЕУ, директним ангажманом као партнера или водећег члана пројектног конзорцијума, или у својству корисника. Важно је указати и на активну улогу Сектора за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије укључивањем у низ пројеката, и то не само у статусу корисника већ и члана пројектних конзорцијума, попут ангажмана у оквиру пројекта Modex за реализацију теренских и командно-симулационих вежби (*Modules field and table-top exercises*), као главног пројекта Механизма цивилне заштите ЕУ за организацију и реализацију теренских и командно-симулационих вежби, заједно са надлежним службама за ванредне ситуације Шведске, Италије и Румуније, и пројекта EU OSIC за реализацију Курса оперативне комуникације и координације у ванредним ситуацијама (*EU On-site Integration Course*), који предводи Белгија, док су остали партнери у Конзорцијуму:

Србија, Шпанија, Португалија, Норвешка, Словенија, Алжир и Француска, као придружени партнери. У оквиру пројектних активности, припадници Сектора за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије ангажовани су у Управном одбору, креирању садржаја обуке и као тренери-предавачи који учествују у обучавању полазника из земаља чланица ЕУ и других земаља, уз предвиђени наставак сарадње у реализацији сета обука са фокусом на пријем и упућивање међународне хуманитарне помоћи и интегрисано оперативно деловање у ванредним ситуацијама у оквиру LOT 2 наредног циклуса програма обуке Механизма цивилне заштите ЕУ.

Као и већина других чланица и учесница Механизма, и Република Србија максимално користи предности учешћа у овом програму, али у подједнакој мери и доприноси даљем развоју Механизма и јачању сарадње са земљама партнерима. Сарадња је остварена у готово свим сегментима, укључујући размену информација и ситуационих извештаја са Координационим центром Европске комисије за реаговање у ванредним ситуацијама током активних захтева за помоћ. Ка Центру су упућивани и захтеви за прибављање обрађених сателитских снимака у случају пожара на Старој планини октобра 2019. године, али и за различите анализе, прогнозе, мапе и графичке приказе релевантних европских агенција и научних института доступних захваљујући чланству у Механизму. Покренут је и низ активација Механизма цивилне заштите ЕУ због различитих ванредних догађаја претходних година, али је и упућивана помоћ преко Механизма и пружа се континуирана подршка другим земљама приликом транзита њихових тимова и пошљици хуманитарне помоћи преко територије Републике Србије.

Изузимајући ангажман европске цивилне заштите у Републици Србији у мају 2014. године, прва формална активација Механизма од стране Републике Србије била је на снази због мигрантске кризе од септембра 2015. до августа 2016. године на захтев Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије ради збрињавања великог броја угрожених лица и опремања додатних смештајних капацитета. Наредна активација Механизма била је на снази од марта до јуна 2020. године на захтев Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије због повећаног прилива миграната, односно притиска на смештајне капацитете прихватно транзитних центара. Због пандемије COVID-19 захтев за помоћ преко Механизма био је отворен од

марта 2020. до јула 2021. године, док је у датом периоду допремљена значајна количина личне заштитне опреме за потребе Министарства унутрашњих послова, медицинске опреме за Министарство здравља и реализован транспорт вакцина на Институт за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак”, уз додатну активацију октобра 2021. године такође ради подршке транспорту вакцина.

Користећи оквир Механизма цивилне заштите ЕУ, Република Србија је Румунији пружила медицинску помоћ реагујући на тешку епидемиолошку ситуацију у Румунији у октобру 2021. године, при чему је Сектор за ванредне ситуације МУП вршио координацију активности са Генералним секретаријатом Владе Србије, Генералним инспекторатом за ванредне ситуације МУП Румуније и ЕРСС, док је свакако потребно указати на устаљену праксу обавештавања ЕРСС и када се хуманитарна помоћ упућује билатералним путем, при чему је последњи такав случај био 2021. године приликом упућивања Хеликоптерске једнице МУП и припадника Сектора за ванредне ситуације за потребе пружања помоћи у гашењу великих шумских пожара у Босни и Херцеговини у јулу и Републици Северној Македонији и Грчкој у августу исте године.

Закључак

Полазна тачка предметног рада била је анализа различитих аспеката Механизма цивилне заштите Европске уније, из перспективе националне контакт тачке, како би шира академска заједница, научна јавност и други заинтересовани појединци стекли увид у то како овај програм сарадње Европске уније у области ванредних ситуација заиста функционише, и како је у њему позиционирана Република Србија.

Уз општи приказ структуре Механизма, основна намера је била да се приближе комплексне радње које самостално спроводи и као национална контакт тачка, сходно надлежности на националном нивоу, координира Сектор за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије, као и да се сумирају отворена питања, али и отворене могућности које пружа Механизам.

Уз могућности даљег продубљивања сарадње свакако постоје и изазови и отворена питања од којих је примарно увођење платформе SECIS, тј. Заједничког комуникационог и информационог система за

ванредне ситуације, што је и захтев који Комисија поставља у оквиру Поглавља 27 – Животна средина и климатске промене, везано за процес преговарања о чланству Србије у ЕУ, а што зависи од решења на државном нивоу у погледу увођења безбедносне комуникацијске мреже за размену података TESTA, која је основни предуслов за тако нешто.

Појачана међуинституционална сарадња у претходном периоду, посебно током активација везаних за пандемију COVID-19, указује да је Механизам све препознатљивији на националном нивоу и у комуникацији органа државне управе који су своје захтеве упућивали ка Сектору за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова као националној контакт тачки Републике Србије задуженој за координацију активности по овом питању.

Исто тако, на ширем европском нивоу запажена је помоћ у гашењу великих шумских пожара која је 2021. године од стране Републике Србије, односно Министарства унутрашњих послова пружена земљама у окружењу, уз предлоге из Брисела да се неком наредном приликом упућивање овог вида помоћи реализује под окриљем Механизма, што је пракса већине земаља чланица, и што би омогућило како суфинансирање распоређивања капацитета у висини до 75% оперативних трошкова тако и тренутни увид других европских земаља преко платформе за размену информација, али и промоцију тог чина на релевантним форумима Европске комисије.

Већим улагањем у развој људских ресурса и техничких капацитета испуњавају се предуслови и стварају додатне могућности сарадње у оквиру Механизма, те ће период пред нама бити прилика и да се размотри уврштавање неких националних капацитета у виду спасилачких тимова у Пул европске цивилне заштите, чиме би се начинио додатни искорак у сарадњи, а уз одређене адаптационе грантове извршило и додатно опремање и унапредило оперативно деловање.

Овакав модел упућивања помоћи преко Механизма, који чини видљивим и саму Европску унију, подстиче и Европска комисија, како кроз капацитете којима директно располаже тако и кроз интерне механизме комуникације и координације са земљама чланицама, а неретко је упућивање, односно пријем помоћи кроз Механизам и услов земаља чланица сходно интерним процедурама и одлукама на нивоу влада тих земаља.

Посебно битан сегмент представља позиција земаља учесница Механизма које формално нису чланице Европске уније али суделују у

овом програму, те би путем практичних примера могле указати да деле прокламоване европске вредности, односно опредељеност и смер државне политике, а у том смеру активно и подстицајно делују и дипломатска представништва и Комисија у директној комуникацији или преко Делегације Европске уније.

Дакле, иако је по моделу функционисања и хуманитарном карактеру ван политичког контекста, у реалности је Механизам идеално-типска полуга „меке дипломатије”, па земље чланице Европске уније, осим билатерално, неретко другим земљама хуманитарну помоћ чешће пружају управо користећи Механизам као оквир деловања, јер на тај начин, осим што кроз заједничке канале комуникације постижу тренутни ефекат видљивости свог деловања на европском нивоу, истовремено и на глобалном нивоу исказују своју припадност, заједништво и солидарност као принципе на којима је заснована сама Европска унија, па ће и позиционирање Републике Србије у овом контексту бити додатни изазов у наредном периоду.

ЛИТЕРАТУРА

- Council of the European Communities (1987). Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council of 25 June 1987 on the Introduction of Community Cooperation on Civil Protection (87/C 176/01); https://disasterlaw.ifrc.org/sites/default/files/media/disaster_law/2020-08/N460EN.pdf; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Communities (1989). Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council of 13 February 1989 on the New Developments in Community Cooperation on Civil Protection (89/C 44/03); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1989:044:FULL&from=FR>; Accessed 3.2.2022.
- Council of the European Communities (1990a). Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council of 23 November 1990 on Community Cooperation on Civil Protection (90/C 315/01); https://disasterlaw.ifrc.org/sites/default/files/media/disaster_law/2020-08/N462EN.pdf; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Communities (1990b). Resolution of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 23 November 1990 on improving mutual aid between Member States in the event of a natural or man-made disaster (90/C 315/02); <https://disasterlaw.ifrc.org/media/3266>; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Communities (1991). Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the

- Council of 8 July 1991 on Improving Mutual Aid between Member States in the Event of Natural or Technological Disaster (91/C 198/01); [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX: 41991X0727&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:41991X0727&from=EN); Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Union (1994). Resolution of the Council and the representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council, of 31 October 1994 on Strengthening Community Cooperation on Civil Protection (94/C 313/01); <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41994X1110:EN:HTML>; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Union (1998). Council Decision of 19 December 1997 establishing a Community action programme in the field of civil protection (98/22/EC); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998D0022&from=EN>; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Union (1999). Council Decision of 9 December 1999 establishing a Community action programme in the field of civil protection (1999/847/EC); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999D0847&from=EN>; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Union (2001). Council Decision of 23 October 2001 establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance interventions (2001/792/EC); https://elaw.org/system/files/civil_en.pdf; Accessed 1.2.2022.
- Council of the European Union (2005). Council Decision of 20 December 2004 amending Decision 1999/847/EC as regards the extension of the Community action programme in the field of civil protection (2005/12/EC); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005D0012&from=GA>; Accessed 22.1.2022.
- Council of the European Union (2007a). Council Decision of 5 March 2007 establishing a Civil Protection Financial Instrument (2007/162/EC, Euratom); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0162&from=EN>; Accessed 22.1.2022.
- Council of the European Union (2007b). Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism (2007/779/EC, Euratom); [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0779\(01\)&from=BG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0779(01)&from=BG); Accessed 22.1.2022.
- Council of the European Union (2014). Council Decision of 24 June 2014 on the arrangements for the implementation by the Union of the solidarity clause (2014/415/EU); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0415&from=EN>; Accessed 20.1.2022.
- DG ECHO (2020). COVID-19: EU-Coordinated Repatriation of EU Citizens | Daily Map | 07/12/2020; https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20201207_coronavirusoutbreak_euresponse_repatriation.pdf; Accessed 19.1.2022.
- DG ECHO (2021). Register of Commission Expert Groups and Other Similar Entities; <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups-explained?lang=en>; Accessed 25.1.2022.

- DG ECHO (2022a). EU Civil Protection Mechanism Factsheet; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en; Accessed 25.1.2022.
- DG ECHO (2022b). ERCC – Emergency Response Coordination Centre; https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/ERCC-Response/CP-Pool#; Accessed 15.1.2022.
- DG ECHO (2022c). Emergency Response Coordination Centre (ERCC) Factsheet; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en; Accessed 17.1.2022.
- DG ECHO (2022d). European Civil Protection Pool Factsheet; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/european-civil-protection-pool_en; Accessed 16.1.2022.
- DG ECHO (2022e). ResceEU Factsheet; https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/resceu_bg; Accessed 1.2.2022.
- DG ECHO (2022f). Prevention and Preparedness Projects in Civil Protection; https://ec.europa.eu/echo/funding-evaluations/financing-civil-protection/prevention-and-preparedness-projects-civil-protection_en; Accessed 5.2.2022.
- European Commission (2004). Commission Decision of 29 December 2003 laying down rules for the implementation of Council Decision 2001/792/EC, Euratom establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance interventions (2004/277/EC); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004D0277&from=EN>; Accessed 9.1.2022.
- European Commission (2007). Commission Decision of 8 August 2007 laying down rules for the implementation of the provisions on transport in Council Decision 2007/162/EC, Euratom establishing a Civil Protection Financial Instrument (2007/606/EC, Euratom); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0606&qid=1653506008117&from=EN>; Accessed 9.1.2022.
- European Commission (2012). EU Host Nation Support Guidelines. Commission Staff Working Document; https://ec.europa.eu/echo/files/about/COMM_PDF_SWD%2020120169_F_EN_.pdf; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2014). Commission Implementing Decision of 16 October 2014 laying down rules for the implementation of Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council on a Union Civil Protection Mechanism and repealing Commission Decisions 2004/277/EC, Euratom and 2007/606/EC, Euratom (2014/762/EU); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0762&qid=1589734312245&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2016). Commission Decision of 30 May 2016 establishing horizontal rules on the creation and operation of Commission expert groups (C(2016) 3301); [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2016\)3301&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2016)3301&lang=en); Accessed 26.1.2022.
- European Commission (2018). Commission Implementing Decision (EU) 2018/142 of 15 January 2018 amending Implementing Decision 2014/762/EU laying down rules for the implementation of Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council on a Union Civil Protection Mechanism; <https://eur->

[lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0142&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0142&from=EN);
Accessed 10.1.2022.

- European Commission (2019a). Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom. Official Journal of the European Union. 2019/C 384 I/02; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/DCL\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/DCL(01)&from=EN); Accessed 1.2.2022.
- European Commission (2019b). Commission Implementing Decision (EU) 2019/570 of 8 April 2019 laying down rules for the implementation of Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council as regards rescEU capacities and amending Commission Implementing Decision 2014/762/EU; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D0570&qid=1589733388071&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2019c). Commission Implementing Decision (EU) 2019/1310 of 31 July 2019 laying down rules on the operation of the European Civil Protection Pool and rescEU; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1310&qid=1589734531394&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2019d). Commission Implementing Decision (EU) 2019/1930 of 18 November 2019 amending Implementing Decision (EU) 2019/570 as regards rescEU capacities; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D1930&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2020a). Commission Implementing Decision (EU) 2020/414 of 19 March 2020 amending Implementing Decision (EU) 2019/570 as regards medical stockpiling rescEU capacities; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0414&qid=1589735611872&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2020b). Commission Implementing Decision (EU) 2020/452 of 26 March 2020 amending Implementing Decision (EU) 2019/570 as regards capacities established to respond to low probability risks with a high impact; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0452&qid=1589735314542&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Commission (2021). Commission Implementing Decision (EU) 2021/1956 of 10 November 2021 on the establishment and organisation of the Union Civil Protection Knowledge Network; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D1956&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2011). Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0182&from=EN>; Accessed 26.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2013a). Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>

- EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1313&qid=1589733793536&from=EN; Accessed 10.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2013b). Decision No 1082/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2013 on serious cross-border threats to health and repealing Decision No 2119/98/EC; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1082&from=EN>; Accessed 12.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2019). Decision (EU) 2019/420 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2019 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D0420&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2020). Decision (EU) 2020/547 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2020 on the mobilisation of the Contingency Margin in 2020 to provide emergency assistance to Member States and further reinforce the Union Civil Protection Mechanism/rescEU in response to the COVID-19 outbreak; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D0547&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Parliament and the Council of the European Union (2021). Regulation (EU) 2021/836 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0836&from=EN>; Accessed 10.1.2022.
- European Union (2016). Consolidated Versions of the Treaty on European Union. ("TEU") and of the Treaty on the Functioning of the European Union. ("TFEU") (2016/C 202/01); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL>; Accessed 20.1.2022.
- Gestri, M. (2012). EU Disaster Response Law: Principles and Instruments. In De Guttery, A., A., Gestri, M., Venturini, G. (eds.) (2012). *International Disaster Response Law* (105–129). The Hague: T.M.C. Asser Press Springer
- Glencross, A. (2022). The EU to the rescEU? Assessing the geopolitics of the EU's medical stockpile. SAGE. *European View* (48–55), Vol. 21(1): 2022.
- Hollis, S. (2010). The Necessity of Protection: Transgovernmental Networks and EU Security Governance. SAGE. *Cooperation and Conflict* (312–330). 45(3) 2010; <http://societalsecurity.eu/uploads/312-330%20CAC-378071.pdf>
- Morsut, C., Kruke, B. I. (2020). Europeanisation of Civil Protection: The Cases of Italy and Norway. *International Public Management Review* (23-42), Vol. 20, Iss. 1, 2020.
- Влада Републике Србије (2015). Споразум између Републике Србије и Европске уније о учешћу Републике Србије у Механизму цивилне заштите Уније. „Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 11/2015-5 од 22. маја 2015. године.

THE UNION CIVIL PROTECTION MECHANISM AND POSITIONING OF THE REPUBLIC OF SERBIA WITHIN THE FRAMEWORK OF EUROPEAN CIVIL PROTECTION

Dr Dejan Radinović, *Head of Division for European Tasks
Ministry of Interior of the Republic of Serbia, Emergency Management
Sector, Department for Legal Tasks and International Cooperation*

Summary

The main goal of this paper is to present the structure, functioning and organization of the Union Civil Protection Mechanism, considering various aspects of international cooperation in the field of emergency management provided by the European civil protection system, and analysis of parallel processes, challenges and possible directions of development arising from the participation of the Republic of Serbia in this program of the European Union intended to strengthen cooperation in the field of emergency management. Starting from the understanding that international cooperation is an important segment of the disaster risk reduction and emergency management system, which encourages and supports the process of developing national technical capacities at the same time strengthening human resources, a quantitative and qualitative approach is used to consider the existing level of cooperation, and to hypothetically analyze how the higher intensity of cooperation could maximize the effects arising from the participation of the Republic of Serbia in the Union Civil Protection Mechanism. The expected result refers to summarizing open issues, but also open opportunities provided by the Mechanism, with insight into existing processes and activities independently implemented and as a national contact point in accordance with its competencies at the inter-institutional level coordinated by the Sector for Emergency Management of the Ministry of the Interior.

Keywords: *Union Civil Protection Mechanism, European Civil Protection, International Cooperation in Emergency Management.*